

САОПШТЕЊЕ ЗА МЕДИЈЕ

Београд, 20. октобар 2015. године

Уз подршку Министарства здравља Републике Србије, Алијанса за животну средину и здравље (HEAL) и здравствени професионалци указују да изложеност живи представља претњу по јавно здравље свуда у свету, па и у Републици Србији.

Уз подршку Министарства здравља Републике Србије, Алијанса за животну средину и здравље (HEAL) и здравствени професионалци указују на овај јавноздравствени проблем.

Здравствени професионалци из области јавног здравља који се баве проблемом живе разговарају о величини проблема који настају као последица емисије живе у Републици Србији, као и које кораке треба предузети да би се пратио ниво угрожености здравља, односно, на који начин је могуће смањити емисију живе како би се сачувало здравље будућих генерација и решио овај јавноздравствени проблем.

Др Весна Књегињић, помоћник министра у Сектору за јавно здравље и програмску здравствену заштиту у Министарству здравља Републике Србије, сматра да ефикасан програм за здравствену превенцију у Србији треба да буде фокусиран и на контролисање, смањење и укидање емисије живе. Према њеним речима „Смањење нивоа тешких метала, између осталих и живе, у животној средини довело би до смањења ризика за здравље људи, посебно деце која су најугроженија овом емисијом. Знамо да експозиција живи изазива неуролошке поремећаје, као и да умањује интелигенцију. Зато је важно да се развију и имплементирају механизми још бољег контролисања загађења, како би се осигурало највеће могуће смањење емисије живе и других загађивача у животну средину и тиме сачувало здравље и смањило/елиминисао овај јавноздравствени проблем“.

Резултати студије спроведене у ЕУ показују да се сваке године роди више од 1,8 милиона новорођенчади која су индиректно била изложена дејству метил-живе (MeHg). Вредности су изнад границе од 0,58 микрограма (μg)/g³. Код око 200.000 ових новорођенчади пронађено је прекорачење границе коју је прописала СЗО од 2,5 $\mu\text{g}/\text{g}$. Процењено је да би спречавање излагање живи, на годишњем нивоу сачувало потенцијал од више од 600.000 IQ поена, што одговара уштеди између 8 и 9 милијарди евра годишње у ЕУ.

Процењено је да свака тона живе која је емитована у ваздух изазове просечну штету од 910.000 евра, ако бисмо смањење IQ3 родјених повезали са материјалним губитком који има једна заједница у току живота особе са нижим IQ, а што је могло да буде спрешено. Као илустрација, емисија живе у Србији на годишњем нивоу износи приближно око 1.6 тона, од чега 1 тону емитују постројења која користе угаљ као погонско гориво⁴. Корисно је увек размишљати о алтернативним начинима грејања и производње енергије.

Сагоревање угља је други највећи извор емисија живе у свету. У ЕУ сагоревање угља је главни извор емисија живе и чини око 50% укупне емисије живе у ЕУ (око 87,5 тона годишње), коју производе извори из ЕУ, а не неки други извори/државе, како је раније размишљано. Жива наталожена у ЕУ је ту и настала - 60% наслага живе у неким деловима Европе потиче из локалних постројења (5).

Поуздани докази о штетности живе по здравље, резултују вишедеценијским напорима који се улажу да контрола ослобађања живе и смањење изложености људи њеном дејству буду контролисане. Постигнут је напредак на међународном нивоу: 2013. године потписана је Минамата конвенција, после више година интензивног размишљања влада земаља широм света. Република Србија је, од 09. октобра 2014. године, потписница Минамата конвенције.

Контакт:

- др Весна Књегињић, помоћник министра у Сектору за јавно здравље и програмску здравствену заштиту, Министарство здравља Републике Србије, е-маил: vesna.knjeginjic@zdravlje.gov.rs
- Марија Јевтић, проф. др, Медицински факултет Универзитета у Новом Саду, Институт за јавно здравље Војводине, Тел: +381 64 3 222 506, Е-маил: marija.jevtic@uns.ac.rs, била помоћник Министра здравља (јун 2011- октобар 2012. године), лекар специјалиста хигијене (јавно здравље), више од 20 година искуства у праћењу аерозагађења у Србији
- Влатка Матковић Пуљић, HEAL, пројектни координатор за енергију и здравље у земљама југоисточне Европе, vlatka@env-health.org, Тел: +32 2 234 36 42, говори хрватски и енглески

О HEAL - у:

Алијанса за животну средину и здравље (HEAL), водећа европска непрофитна организација са седиштем у Бриселу, ради на питањима утицаја животне средине на здравље људи у Европској Унији (EU). Уз подршку више од 70 организација чланица, HEAL уводи независну експертизу и доказе из медицинских истраживања у различите процесе

одлучивања. Наш широки савез представља здравствене професионалце, непрофитна здравствена осигурања, лекаре, медицинске сестре, удружења пацијента (оболеле од карцинома, астме), грађане, удружења жена, групе младих, невладине организације за заштиту животне средине, научнике и мрежу установа јавног здравља широм Европе. У чланско су укључене међународне и европске организације као и националне и локалне групе. Website: www.env-health.org. Пратите HEAL на [Facebooku](#) и [Twitteru @HealthandEnv](#)

-
- 1 Environment Health 2013, Economic benefits of methylmercury exposure control in Europe: Monetary value of neurotoxicity prevention, <http://www.ehjournal.net/content/12/1/3/abstract>
  - 2 Costs of air pollution from European industrial facilities 2008-2012, EEA, 2014
  - 3 Podaci iz baze podataka Convention on Long-range Transboundary Air Pollution
  - 4 Costs of air pollution from European industrial facilities 2008-2012, EEA, 2014
  - 5 Sunderland E and Selin N, 2013, Future trends in environmental mercury concentrations: implications for prevention strategies, Environmental Health
  - 6 Sunderland E and Selin N, 2013, Future trends in environmental mercury concentrations: implications for prevention strategies, Environmental Health
  - 7 Minamata Convention ec.europa.eu/environment/chemicals/mercury/ratification_en.htm
  - 8 Minamata Convention ec.europa.eu/environment/chemicals/mercury/ratification_en.htm